

Carmen Constanța Balaci

**Principiul *ne bis in idem*
în contextul legislativ european**

Teză de doctorat susținută la Facultatea de Drept
a Universității din București sub coordonarea
Prof. univ. dr. **Anastasiu Crișu**

Editura
Hamangiu
2022

Capitolul al III-lea. Elementele componente ale principiului *ne bis in idem*. Jurisprudența relevantă dezvoltată în aplicarea acestui principiu

Secțiunea 1. Aspecte introductive. Enunțarea elementelor componente ale principiului ne bis in idem

§1. Aspecte introductive

65. Reglementarea recentă în legislația procesuală penală română a principiului analizat și aplicarea sa transnațională în contextul spațiului unic european determină prezentarea elementelor sale componente prin prisma jurisprudenței dezvoltate atât de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cât și de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene referitor la art. 4 din Protocolul nr. 7 și, respectiv, art. 50 CDFUE și art. 54 CAAS.

În acest context, subliniem faptul că **art. 4 din Protocol** presupune ca persoana care pretinde încălcarea de către un stat a acestei dispoziții convenționale să fi fost cercetată, judecată sau condamnată/achitată – în ambele proceduri – de către instanțele din cadrul aceluiași stat^[1].

În același timp, **art. 50 CDFUE** și **art. 54 CAAS** implică un element de extraneitate, în sensul că se aplică în raporturile dintre statele membre ale Uniunii Europene, adică persoana care pretinde încălcarea de către un stat a acestei norme juridice să fi fost cercetată, judecată sau condamnată/achitată de către instanțele din cadrul altui stat.

[1] Potrivit pct. 27 din *Raportul explicativ la Protocolul nr. 7*, expresia „sub jurisdicția aceluiași stat” din cuprinsul art. 4 din Protocol limitează aplicarea acestui articol la nivel național. Raportul a fost redactat la Strasbourg la data de 22 noiembrie 1984, <https://rm.coe.int/16800c96fd>.

Rezultă că, deși reglementează același principiu, cele trei documente internaționale enunțate nu se suprapun total, în sensul că **nu sunt echivalente din perspectiva jurisdicțiilor statelor membre** în cadrul cărora se invocă încălcarea principiului. Astfel, Protocolul nr. 7 vizează, în mod explicit, „jurisdicțiile aceluiași stat”. Carta are în vedere Uniunea Europeană, iar Convenția Schengen vizează părți contractante diferite (state semnatare) pe teritoriul cărora s-au declanșat procesele/s-au desfășurat procedurile împotriva aceleiași persoane cercetate pentru aceeași faptă.

Necesitatea garantării unei jurisprudențe unitare^[1] este reliefată – în plan internațional – prin aplicarea art. 50 CDFUE la cele două niveluri. Primul nivel vizează aplicarea principiului în dreptul intern, de către jurisdicțiile fiecărui stat membru al Uniunii, iar cel de-al doilea are în vedere aplicarea principiului între jurisdicțiile a două/mai multor state, în cadrul cooperării judiciare internaționale, ținând seama că principiul este parte a *acquis*-ului^[2] Uniunii^[3].

66. Preocuparea pentru uniformizarea practicii judiciare dezvoltate de statele membre ale Uniunii Europene în privința aplicării și interpretării legislației relative la principiul enunțat este reliefată prin aceea că instanța de contencios european al drepturilor omului s-a referit, în jurisprudența sa, la interpretarea pe care Curtea de Justiție a Uniunii Europene o dă acestui principiu, prin prisma dispozițiilor art. 54 CAAS și a prevederilor art. 4 din

[1] Pentru aprecierea asupra necesității garantării unei jurisprudențe unitare la nivelul Uniunii Europene în aplicarea principiului analizat, a se vedea: M. WASMEIER, *The Principle of Ne Bis in Idem*, https://www.cairn-int.info/article-E_RIDP_771_0121-the-principle-of-ne-bis-in-idem.htm; J.A.E. VERVAELE, *op. cit.*; *Explanations relating to the Charter of Fundamental Rights 2007/C 303/02* (J.O. C 303 din 14 decembrie 2007, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32007X1214%2801%29>).

[2] Pentru o definiție a noțiunii de *acquis*, a se vedea <https://en.wiktionary.org/wiki/acquis>; pentru definirea *acquis*-ului Schengen, a se vedea Decizia 1999/435/CE a Consiliului din 20 mai 1999 privind definirea *acquis*-ului Schengen în scopul stabilirii, în conformitate cu dispozițiile relevante din Tratatul de instituire a Comunității Europene și din Tratatul privind Uniunea Europeană, a temeiului juridic pentru fiecare dintre dispozițiile sau deciziile care constituie *acquis*-ul (J.O. L 176 din 10 iulie 1999).

[3] Pentru detalii, a se vedea *Commentary of the Charter of Fundamental Rights of the European Union*, <https://sites.uclouvain.be/cridho/documents/Download.Rep/NetworkCommentaryFinal.pdf>.

Protocol. Procedând astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului acceptă interpretarea pe care Curtea de Justiție a Uniunii Europene o dă în aplicarea efectivă a Convenției.

În acest sens, evidențiem hotărârea pronunțată în cauza *Sergey Zolotukhin c. Rusia*^[1], în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a citat din jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene. Prin această hotărâre, pe de o parte, Curtea de la Strasbourg a evidențiat faptul că instanța Uniunii Europene a recunoscut *non bis in idem* ca fiind un principiu fundamental al dreptului Uniunii Europene, făcând referire la hotărârea pe care aceasta din urmă a pronunțat-o în cauza *Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia*^[2] (parag. 35 al hotărârii pronunțate în cauza *Sergey Zolotukhin c. Rusia*).

Pe de altă parte, în aceeași hotărâre, Curtea Europeană a menționat câteva hotărâri pe care Curtea de Justiție le-a pronunțat în domeniul dreptului concurenței și al cooperării polițienești și judiciare, făcând referire la cauzele *Aalborg Portland și alții/Comisia*^[3], *Van Esbroeck*^[4] și *Kraaijenbrink*^[5] (parag. 36-38 ale hotărârii pronunțate în cauza *Sergey Zolotukhin c. Rusia*). Însă, prezentarea de către Curtea Europeană a jurisprudenței Curții de Justiție este doar cu titlu informativ, deoarece, în hotărârea pronunțată în cauza *Grande Stevens și alții c. Italia*^[6], s-a afirmat că

[1] Hotărârea din 10 februarie 2009, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-91222"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

[2] Cauzele conexe C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-251/99 P, C-252/99 P și C-254/99 P, Hotărârea din 15 octombrie 2002, EU:C:2002:582, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?lgrec=fr&td=;ALL&language=en&num=C-238/99%20P&jur=C>.

[3] Cauzele conexe C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Hotărârea din 7 ianuarie 2004, EU:C:2004:6, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?lgrec=fr&td=;ALL&language=en&num=C-204/00%20P&jur=C>.

[4] Cauza C-436/04, Hotărârea din 9 martie 2006, EU:C:2006:165, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?lgrec=fr&td=;ALL&language=en&num=C-436/04&jur=C>.

[5] Cauza C-367/05, Hotărârea din 18 iulie 2007, EU:C:2007:444, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?lgrec=fr&td=;ALL&language=en&num=C-204/00%20P&jur=C>.

[6] Hotărârea din 4 martie 2014, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-141794"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

interpretarea pe care Curtea de Justiție a Uniunii Europene o realizează prin propria jurisprudență nu este obligatorie pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului (parag. 229).

67. Importanța armonizării legislative și jurisprudențiale între toate statele membre ale Uniunii Europene, inclusiv în privința aplicării principiului examinat, este consacrată prin Regulamentul (UE) nr. 2021/693 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 aprilie 2021 de instituire a programului „Justiție” și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1382/2013^[1], al cărui obiectiv general este, potrivit art. 3 alin. (1), de a contribui la dezvoltarea unui spațiu european de justiție bazat pe recunoaștere și încredere reciprocă, acest obiectiv putând fi îndeplinit prin realizarea obiectivelor specifice enunțate, cu titlu de exemplu, în art. 3 alin. (2) lit. (a), referitoare la facilitarea și sprijinirea cooperării judiciare în materie civilă și penală și promovarea statului de drept și a independenței și imparțialității justiției, inclusiv prin sprijinirea eforturilor de îmbunătățire a eficacității sistemelor naționale de justiție și a executării efective a deciziilor.

Diferențele și divergențele existente la nivel legislativ și jurisprudențial în interpretarea principiului *ne bis in idem* sunt atenuate prin aplicarea principiului încrederii reciproce între statele membre ale Uniunii Europene și al recunoașterii reciproce de către autoritățile judiciare din statul de executare a hotărârilor judecătorești și a altor decizii judiciare pronunțate de către autoritățile judiciare din statul emitent^[2], principiu specific domeniului cooperării internaționale.

În acest context, punctăm interesul crescând pe care factorii decizionali din cadrul instituțiilor Uniunii îl acordă dezvoltării spațiului de libertate, securitate și justiție, creării unei Europe a dreptului și justiției, eliminării obstacolelor care apar în cadrul procedurilor judiciare transfrontaliere și accesului la justiție în situații transfrontaliere, obiective exprimate în Regulamentul (UE) nr. 2021/693.

[1] J.O. L 156 din 5 mai 2021.

[2] Pentru o analiză detaliată asupra acestui principiu, a se vedea N. NEAGU, *Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și influența acesteia asupra dreptului penal național*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 174-181.

68. Referindu-ne la reglementarea unui **drept penal european**^[1], avem în vedere nu numai instituțiile dreptului penal material, substanțial, dar și pe cele ale dreptului procesual penal, care au rolul de a le pune în practică pe primele.

În ceea ce privește instituțiile dreptului procesual penal la nivel suprastatal european, apreciem că sunt realizați pași importanți prin existența documentelor specifice cooperării judiciare internaționale, sens în care menționăm următoarele: extrădarea, predarea în baza unui mandat european de arestare, transferarea persoanelor condamnate, transferul de proceduri în materie penală, recunoașterea și executarea hotărârilor și asistența judiciară în materie penală^[2].

Însă, nu același lucru poate fi remarcat și în privința instituțiilor dreptului penal material, substanțial. Din acest punct de vedere, în opinia noastră, sunt relevante instituțiile din dreptul penal care sunt incidente în aplicarea efectivă a celor trei elemente componente din conținutul principiului *ne bis in idem* la nivel transfrontalier, și anume:

- elementul material al laturii obiective a infracțiunii, ca parte componentă a conținutului constitutiv al infracțiunii – relevant din perspectiva analizării noțiunii de „acuzare penală”, în vederea determinării naturii celor două seturi de proceduri;

- unitatea naturală de infracțiune, respectiv infracțiunea continuă și cea deviată – relevante din perspectiva analizării elementului „*idem*”, în vederea determinării identității dintre cele două „acuzări penale”, și anume dacă faptele din cele două proceduri sunt identice;

- unitatea legală de infracțiune, respectiv infracțiunea continuată, cea complexă, cea progresivă și cea de obicei – relevante din perspectiva analizării elementului „*idem*”;

- concursul ideal de infracțiuni, ca formă a pluralității de infracțiuni – relevant din perspectiva analizării elementului „*idem*”.

[1] Pentru o analiză aprofundată asupra existenței unui drept penal european, a se vedea: FL.R. RADU, *Drept european și internațional penal*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 321-369, Titlul II „Crearea unui drept european penal”; N. NEAGU (ed.), *Foundations of European Criminal Law*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, Part II „*Foundations of European Criminal Law*”, p. 117-156.

[2] Enumerate în art. 1 alin. (1) din Legea nr. 302/2004.

Analizarea conținutului elementelor componente ale principiului *ne bis in idem* reflectă, din punctul de vedere al finalității acestui demers, aspectul său material, substanțial.

Distinct de aspectul material, aspectul procedural este reliefat, în dreptul intern, prin remediile procesuale incidente ca urmare a aplicării acestui principiu în procedurile judiciare de natură penală, civilă, fiscală, administrativă.

§2. Enunțarea elementelor componente ale principiului *ne bis in idem*

69. Redactarea dispoziției legale cuprinse în art. 6 CPP, referitoare la principiul pe care îl reglementează, respectă modalitatea de elaborare a actelor normative, cu referire expresă la stilul actelor normative și la exprimarea conținutului normativ prevăzute în Legea nr. 24/2000^[1].

Revine doctrinei și practicii judiciare dificila misiune de a analiza modalitatea în care se aplică în concret principiul analizat și de a evidenția elementele sale componente, cu particularitățile specifice domeniilor de aplicare corespunzătoare în dreptul intern, valorilor sociale și raporturilor juridice consfințite atât prin normele juridice de drept penal, financiar-fiscal, administrativ, civil, cât și prin cele vizând circulația vehiculelor pe drumurile publice, traficul ilicit de droguri etc.

Studiind doctrina și jurisprudența relevante în materie, am constatat că există o abordare relativ uniformă din perspectiva enunțării elementelor componente ale principiului *ne bis in idem*.

Astfel, atât doctrina română^[2], cât și cea

[1] Art. 36 alin. (1) prevede că „Actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc”, iar conform art. 38 alin. (1) din aceeași lege, „Textul articolelor trebuie să aibă caracter dispozitiv, să prezinte norma instituită fără explicații sau justificări”.

[2] A. CRIȘU, *Partea generală...*, op. cit., 2018, p. 73-79; A. ZARAFIU, op. cit., p. 18-19; AL. BOROI, G. NEGRUȚ, op. cit., p. 40; M. UDROIU, *Partea generală...*, op. cit., vol. I, p. 33-40; N. NEAGU, *Jurisprudența Curții de Justiție...*, op. cit., p. 143-181; *idem*, *Cooperarea judiciară internațională în materie penală (teorie și practică judiciară)*, Ed. Universul Juridic, București,

străină^[1], precum și jurisprudența dezvoltată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene se referă – în termeni diferiți, dar, în esență, având un conținut identic – la **trei elemente componente**:

a) **primul element** are în vedere determinarea naturii celor două seturi de proceduri, în sensul dacă acestea se circumscriu noțiunii de „**acuzare penală**”; în acest fel, ambele proceduri au la bază o „acuzare penală”;

b) **al doilea element** vizează identificarea elementului „**idem factum**”, respectiv identitatea dintre cele două „acuzări penale”, și anume dacă faptele din prima procedură și cele din cea de-a doua procedură sunt identice;

c) **al treilea element** presupune identificarea elementului „**bis**”, respectiv dacă a existat o dublare a procedurilor.

Pentru a se concluziona asupra aplicabilității acestui principiu într-o cauză concretă, organele judiciare procedează la analiza conjugată a celor trei elemente, astfel că aplicabilitatea principiului presupune **îndeplinirea cumulativă** a acestora.

Date fiind exprimarea concisă și abstractă a principiului în legislația internă și în cea a celorlalte state, precum și vastitatea situațiilor din practica judiciară în care se pune problema aplicabilității acestui principiu, am optat pentru varianta de a prezenta fiecare element în parte printr-o analiză unitară a doctrinei, a documentelor juridice internaționale și a jurisprudenței relevante dezvoltate, deopotrivă, de cele două instanțe europene și de autoritățile judiciare naționale.

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale este primul document de garantare a drepturilor persoanei în relația cu statul al cărui cetățean este, iar protocoalele adiționale la Convenție – printre care și Protocolul nr. 7, care prevede la art. 4 regula *ne bis in idem* – au lărgit sfera acestor drepturi.

2012, p. 13-18; M. UDROIU, O. PREDESCU, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 928-983.

[1] W.B. VAN BOCKEL, *op. cit.*, p. 45-54.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului efectuează un control de convenționalitate^[1] prin intermediul căruia dispozițiile Convenției, interpretate dinamic, evolutiv prin prisma jurisprudenței Curții, se dezvoltă permanent, împrejurare care determină una dintre caracteristicile Convenției, aceea de a fi un instrument juridic dinamic, aflat într-o continuă adaptare în raport de contextul social, economic și juridic contemporan, ceea ce impune îmbunătățiri ale propriei sale jurisprudențe^[2].

Totodată, și instanțele naționale realizează un control de convenționalitate atunci când o persoană, care pretinde că printr-o normă juridică din legislația internă i s-a încălcat un drept garantat prin Convenție, solicită să se constate inaplicabilitatea legislației interne contrare și, prin urmare, aplicarea directă a dispoziției incidente din Convenție. Hotărârile prin care instanțele naționale constată încălcarea Convenției produc însă efecte numai *inter partes litigantes*, iar nu *erga omnes*, consecința fiind aceea că norma juridică internă constatată ca fiind incompatibilă sau contrară Convenției nu este invalidată în vreun fel prin hotărârile astfel pronunțate.

Remediul procedural instituit în dreptul procesual penal român în vederea înlăturării sau limitării efectelor generate de încălcarea Convenției este reglementat prin art. 465 CPP, al cărui *nomen juris* este „Revizuirea în cazul hotărârilor și avizelor Curții Europene a Drepturilor Omului”.

Prin Tratatul de la Lisabona^[3], **Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene** a dobândit aceeași valoare juridică pe care o au izvoarele primare ale dreptului Uniunii, și anume Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea

[1] Pentru explicații ale noțiunii de convenționalitate, a se vedea M. UBRUIU, *Dicționar de drept penal și de procedură penală*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 119-120.

[2] Pentru detalii, a se vedea cauza *Sergey Zolotukhin c. Rusiei*, precitată (parag. 78), precum și cauza *Vilho Eskelinen și alții c. Finlandei*, Hotărârea din 19 aprilie 2007 (parag. 56), [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-80249"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

[3] Semnat la data de 13 decembrie 2007 și publicat în J.O. C 306 din 17 decembrie 2007.

Uniuni Europene, în sensul că are forță juridică obligatorie pentru persoanele fizice sau juridice, instituții și autorități^[1].

Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen^[2] a fost adoptată pentru a pune în practică hotărârea din Acord constând în înlăturarea controalelor la frontierele statelor semnatare asupra circulației persoanelor și a facilita transportul și circulația mărfurilor la aceste frontiere.

Totodată, această convenție trebuie ca, prin dispozițiile sale, să răspundă exigențelor de ordin practic generate de criminalitatea transfrontalieră, acest obiectiv fiind îndeplinit, în domeniul asistenței internaționale reciproce, prin art. 54-58 inserate în Capitolul 3, intitulat „Aplicarea principiului *ne bis in idem*”.

70. În afara celor trei elemente componente ale principiului examinat, sus-enunțate, atât doctrina, cât și jurisprudența dezvoltată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene analizează încă **două elemente**.

Astfel, **al patrulea element** analizat este identitatea de persoană – „*eadem persona*”^[3] –, în sensul că pentru aplicarea principiului în cauză ar fi necesar ca aceeași „acuză penală” asupra căreia autoritățile judiciare s-au pronunțat în prima procedură să fie formulată, în cea de-a doua procedură, împotriva aceleiași persoane, fizică sau juridică, în aceeași calitate procesuală de suspect sau inculpat și în raport de care s-a dispus fie continuarea urmăririi penale, fie punerea în mișcare a acțiunii penale, fie trimiterea în judecată, fie s-a pronunțat o nouă decizie judiciară/administrativ-jurisdicțională^[4], fără a avea importanță calitatea

[1] Prin Tratatul de la Lisabona a fost înlocuit art. 6 TUE, astfel că alin. (1) prevede, în noua sa reglementare, că „Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 7 decembrie 2000, astfel cum a fost adaptată la 12 decembrie 2007, la Strasbourg, care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor”.

[2] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A42000A0922%2802%29>.

[3] S. TRECHSEL, *op. cit.*, p. 392.

[4] A se vedea, în acest sens, M. UDROIU, O. PREDESCU, *op. cit.*, p. 929; M. UDROIU, în M. UDROIU (coord.), *op. cit.*, p. 50-53; *idem*, *Partea generală...*, *op. cit.*, vol. I, p. 34.

procesuală^[1] sau forma de participație penală^[2] avută în noua procedură^[3].

În practica judiciară internațională referitoare la elementul „*eadem persona*”, în hotărârea pronunțată în cauza *Müller c. Austriei*^[4], **Curtea Europeană a Drepturilor Omului** a reținut că art. 4 din Protocol se referă la noul set de proceduri declanșat față de aceeași persoană, acuzată de comiterea aceleiași fapte. În această cauză, reclamantul a fost sancționat cu amendă de către autoritățile administrative din Viena întrucât, fiind director al unei societăți, a angajat muncitori la șantierul societății fără îndeplinirea formalităților legale necesare (parag. 4-11). Reclamantul a invocat, în a doua procedură, pretinsa încălcare a art. 4 din Protocol, arătând că atât el, cât și celălalt director al societății au fost sancționați pentru angajarea nelegală a acelorași muncitori (parag. 30). Art. 4 din Protocol se referă la declanșarea unui nou set de proceduri împotriva „aceleiași persoane” pentru aceeași faptă. Prin urmare, Curtea Europeană a constatat că, în speță, sancționarea „reclamantului și a altei persoane” pentru săvârșirea aceleiași fapte nu ridică vreo problemă din perspectiva art. 4, apreciind că nu este necesar să examineze conformitatea actului normativ din legislația internă, în baza căruia a fost sancționat reclamantul, cu garanțiile convenționale (parag. 31).

O altă hotărâre în cuprinsul căreia Curtea Europeană a Drepturilor Omului a făcut referire la elementul „*eadem persona*” este cea pronunțată în cauza *Pirttimäki c. Finlandei*^[5]. Astfel, în primul set de proceduri, autoritățile administrativ-fiscale l-au sancționat pe reclamant pentru dividendele pe care le-a primit ca urmare a

[1] Contravenient, conform O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor.

[2] Autor, coautor, instigator sau complice. Pentru o analiză a participației penale (pluralității ocazionale de infractori), a se vedea C. MITRACHE, CR. MITRACHE, *op. cit.*, p. 385.

[3] În același sens, a se vedea M.I. MICHINICI, *Despre regula „non bis in idem” – cu referire la identitatea de persoană*, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, seria Științe Juridice, tomul XLIII, XLIV, XLV, 1997, 1998, 1999, <http://heionline.org>.

[4] Hotărârea din 5 octombrie 2006, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-77265"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

[5] Hotărârea din 20 mai 2014, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-144113"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

deținerii unor acțiuni într-o societate cu răspundere limitată, obligându-l la plata de taxe suplimentare și suprataxe fiscale (parag. 13-20). În al doilea set de proceduri, autoritățile administrativ-fiscale au sancționat societatea la care reclamantul deținea respectivele acțiuni, obligând-o la plata de taxe suplimentare și suprataxe fiscale (parag. 7-12). Curtea Europeană a considerat că cele două seturi de proceduri sunt diferite, întrucât părțile implicate nu sunt identice; astfel, în primul set de proceduri a figurat reclamantul, în timp ce în al doilea set a figurat societatea deținută de reclamant (parag. 51).

Curtea de Justiție a Uniunii Europene a analizat în jurisprudența sa elementul „*eadem persona*” cu ocazia aplicării și interpretării atât a art. 54 CAAS, cât și a art. 50 CDFUE. Astfel, în hotărârea pronunțată în cauza *Gasparini și alții*^[1], Curtea a arătat că principiul examinat se aplică doar persoanelor judecate definitiv într-un stat contractant (pct. 37).

Altă hotărâre relevantă este cea pronunțată în cauza *Orsi și Baldetti*^[2], în cuprinsul căreia (pct. 18-19) Curtea de Justiție a reiterat întocmai aserțiunile de ordin general expuse în cauza *Gasparini și alții*. În cauza *Orsi și Baldetti*, sancțiunile fiscale au fost aplicate societăților S.A. COM Servizi Ambiente e Commercio Srl și Evoluzione Maglia Srl – persoane juridice –, însă procedurile penale i-au vizat pe domnii Massimo Orsi și Luciano Baldetti – persoane fizice –, astfel că sancțiunile fiscale și procesele penale privesc persoane diferite (pct. 21-22). În cauza precitată, Curtea a interpretat art. 50 CDFUE astfel: prevederile legislației interne – care impun declanșarea procesului penal, sub acuzația de neplată a taxei pe valoarea adăugată, ulterior aplicării, printr-o soluție definitivă, a unei sancțiuni fiscale pentru săvârșirea aceleiași fapte – sunt compatibile cu art. 50, în măsura în care sancțiunea fiscală a fost aplicată persoanei juridice, iar procesul penal a vizat o persoană fizică (pct. 27).

[1] Cauza C-467/04, Hotărârea din 28 septembrie 2006, EU:C:2006:610, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?lgrec=fr&td=;ALL&language=en&num=C-467/04&jur=C>.

[2] Cauzele conexe C-217/15 și C-350/15, Hotărârea din 5 aprilie 2017, EU:C:2017:264, <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?lgrec=fr&td=;ALL&language=en&num=C-217/15&jur=C>.